

ZEELAND KLIMAATBESTENDIG!

INLEIDING

Het voorbereid zijn op de klimaatverandering is van belang voor wonen, studeren, werken, ondernemen en recreëren nu en in de toekomst in dit mooie Zeeuwse deltagebied. Het CDA heeft in dit verkiezingsprogramma aandacht voor de huidige taken van het waterschap Scheldestromen maar vooral ook voor de klimaatverandering en andere veranderingen die op het waterschap Scheldestromen afkomen. Veel van de investeringen van het waterschap Scheldestromen hebben een langere tijdshorizon dan 4 jaar en daarom vindt het CDA dat het verkiezingsprogramma verder vooruit moet kijken dan 4 jaar.

De vier kernwaarden van het CDA: solidariteit, gespreide verantwoordelijkheid, rentmeesterschap en publieke gerechtigheid zijn de basis voor het handelen van de CDA-fractie. Vanuit het besef van verbondenheid tussen de generaties voelt het CDA zich medeverantwoordelijk voor natuur en cultuur.

WAT HEEFT HET CDA DE AFGELOPEN BESTUURSPERIODE GEDAAN?

- Steeds de primaire veiligheid tot eerste prioriteit gemaakt
- Klimaatadaptatie als belangrijk thema aangemerkt
- Zoetwatervoorziening hoog op de agenda gezet
- Fietspadenbeleid krachtig ondersteund
- Innovaties toegejuicht
- Initiatieven voor hergebruik van afvalwater en energierterugwinning gesteund
- De lastenstijging beperkt gehouden zoals in de verkiezingstijd beloofd

Het CDA heeft zich steeds positief-kritisch opgesteld en duidelijk het CDA-geluid laten horen. Op het beleid hebben we ons stempel wel kunnen zetten. Ook in de komende bestuursperiode wil het CDA zich inzetten voor het waterbeheer in Zeeland.

HOOFDLIJNEN VOOR 2019-2013

Hieronder de hoofdlijnen van wat volgens het CDA van belang is voor het waterschap Scheldestromen in de komende periode.

1 VEILIGHEID

Op dit moment is de waterveiligheid in Zeeland op orde: belangrijk voor het gevoel van veiligheid. De organisatie van het waterschap wordt regelmatig doorgelicht en getraind in geval van calamiteiten, nodig voor de waterveiligheid in de dagelijkse praktijk.

Het werken aan waterveiligheid is nooit klaar. Primaire waterveiligheid is voor het CDA de voordeur: en die moet op slot. Voor het CDA is waterveiligheid daarom EERSTE prioriteit. Het CDA vindt dat er rekening gehouden moet worden met de nieuwste inzichten op het terrein van klimaatverandering om ook in de toekomst de waterveiligheid op orde te houden.

Actiepunten

- Nauwlettend bestuderen (samen met RWS) van de zeespiegelstijging en andere veranderingen. Aanpassing aan de nieuwe omstandigheden door tijdig toepassen van innovatieve of bestaande maatregelen.
- De nieuwe normering snel toepassen in de planvorming voor duinen, dijken en andere keringen. Hierbij ook voldoende aandacht geven aan de uitwerking van de principes van meerlaagse veiligheid.

Wat is meerlaagse veiligheid?

De derde laag is rampbeheersing bij overstromingen. Een goede voorbereiding is essentieel om effectief te kunnen handelen bij een eventuele overstromingsramp. Zo kunnen slachtoffers en schade worden beperkt.

De tweede laag is het realiseren van duurzame ruimtelijke planning. Een zorgvuldige ruimtelijke planning (locatiekeuze en inrichtingsvraagstukken) kan slachtoffers en schade bij eventuele overstromingen beperken. Overstromingsrisico's gaan daarom een sterkere rol spelen bij afwegingen die in de ruimtelijke planning gemaakt worden.

De eerste laag is het voorkómen van overstromingen met sterke dijken, duinen en stormvloedkeringen (meer robuust en toekomstgericht). Pre-

- Werk met werk maken door meer belangen aan elkaar te koppelen

Cadzand Bad: kustversterking en jachthavenaanleg.

- De burgers en bedrijven betrekken bij nieuwe plannen en inrichting van de omgeving van projecten
- Handen af van de kust. Om de waterveiligheid op lange termijn goed te kunnen waarborgen moeten we nieuwe permanente bebouwing uit de veiligheidszone van de waterkering wenen.
- Behouden en verbeteren van het solidariteitsprincipe in de financiering van de kustverdediging. Zeeland is een gebied met veel waterkeringen en weinig inwoners. Onderlinge solidariteit over het hele land is daarom gerechtvaardigd, wat betekent dat het CDA pleit voor verlaging van de eigen bijdrage bij waterkeringsprojecten van 10% naar 5%.
- Het CDA pleit ervoor de vooroeversterkingen in het Hoogwater Beschermingsprogramma (HWBP) onder te brengen.

2 KLIMAAT

Er is reeds veel aangepakt door het waterschap in het kader van veranderingen in klimaat. Maar er is nog meer werk aan de winkel. Jaarrond heeft het gebied van het waterschap een neerslagoverschot maar de verdeling ervan wordt steeds grilliger. Pieken met veel neerslag in een korte periode en langere periodes van droogte (zomer 2018!) zorgen voor het uit balans raken tussen genoeg, te veel en te weinig water in diverse periodes. Dit vraagt opnieuw aandacht om naar een betere inrichting van de steden, bedrijven en platteland te kijken; de zogenaamde klimaatadaptatie. Kunst is om maatregelen te combineren die zowel gunstig zijn bij veel water als weinig water. Bijvoorbeeld een goede inrichting van het openbaar groen in de stad dat dient voor wateropvang en tevens zorgt voor verkoeling in periodes met hittestress. Het CDA wil een waterschap dat actief is op het terrein van de klimaatadaptatie. In samenwerking met de gemeenten, bedrijven en burgers wil het CDA werken aan een klimaatbestendig Zeeland.

Actiepunten

- Het CDA bepleit de instelling van een 'klimaatfonds' op de begroting van het waterschap van 4 à 5 ton
- samenwerken met gemeenten, provincie, bedrijven en burgers om de ruimtelijke inrichting van de publieke ruimte klimaatbestendig te maken.
- Inzicht geven aan bedrijven en burgers welke maatregelen bijdragen aan een betere en schonere waterbeheersing via voorlichting.
- Wedstrijd uitschrijven om ideeën en suggesties van burgers en bedrijven op te halen.
- Experimenteerruimte geven voor pilotprojecten en zo nodig de regelgeving aanpassen.
- Onderzoeken hoe effluent van de rioolwaterzuiveringen en ander beschikbaar restwater in droge periodes nog beter kan worden ingezet om inklinking van de bodem en schade aan waterkeringen te voorkomen.

Actiepunten

- Actieve informatieverstrekking o.a. via de website van het waterschap over beschikbaarheid zoetwater via de zoetwaterkaarten (FRESHEM) en het huidige grondwateronttrekkingsbeleid.

De sensor waarmee het FRESHEM project is uitgevoerd.

- Actief meedoen aan bestaande en nieuwe innovaties, die leiden tot vergroting van de ondergrondse zoetwatervoorraad en een duurzame benutting ervan.
- Het beleid en mogelijkheden met stuwtejes of peilgestuurde drainage uitdragen.
- Indien het waterschap extra taken gaat uitvoeren die verder gaan dan waar het waterschap toegehouden is, dan samen met de streek zoeken naar een werkwijze die de (extra) kosten van het waterschap dekt. Maak hierbij gebruik van de initiatieven van de Uniecommissie Aanpassing Belastingstelsel waterschappen.
- Actief meedenken over de toekomst van het Volkerak Zoommeer

Zomer 2018 Tholen zoetwater onttrekken aan het doorspoelsysteem.

4 SCHOON WATER EN ZUIVERING

Het CDA wil in de komende periode blijven werken aan goed en ecologisch gezond water. Het is in ieders belang dat planten en dieren in het water kunnen blijven leven. De Kaderrichtlijn Water is hiervoor een belangrijk instrument. De doelen zijn of worden getoetst aan haalbaarheid (ook met het oog op klimaatverandering) en betaalbaarheid.

Het waterschap zuivert het afvalwater van huishoudens en bedrijven. De zuiveringstechnologie kent diverse ontwikkelingen op het terrein van energie- en grondstoffen terugwinning waardoor het zuiveringproces kan worden verduurzaamd. Ongeveer 30% van al het water dat op de zuivering komt, is regenwater. Afkoppeling van regenwater verhoogt de efficiëntie van het zuiveringsproces aanzienlijk en verlaagt de kosten met tientallen procenten. Het CDA vindt dat het waterschap hierover actief moet communiceren naar de burgers.

Actiepunten

- Verder uitwerken van de samenwerking met de gemeenten in het SAZ+- programma. Duurzame oplossingen moet ook bijdragen aan de klimaatbestendigheid van het gebied.
- Het afkoppelen van schoon regenwater of anderszins voorkomen dat schoon regenwater op het riool komt. Dit bespaart veel kosten. Tevens neemt het zuiveringsrendement toe. Het is van belang om samen met de gemeente aan goede oplossingen te werken.
- Maatregelen die hoog scoren op ecologie en lage kosten in het kader van de Kaderrichtlijn Water prioriteit geven in de uitvoering. Bijvoorbeeld bij vispassages.
- Het bewustzijn van de ecologische effecten van overige stoffen zoals medicijnresten in afvalwater vergroten. Samenwerken met daarvoor in aanmerking komende organisaties (o.a. ziekenhuizen en verpleeghuizen) om te voorkomen dat ongewenste medicijnresten in het milieu komen.
- Plastic worden afgebroken in kleine stukjes: zogenaamde microplastics Ze kunnen in het oppervlaktewater terecht komen. Duidelijk maken wat waterschap, gemeenten, bedrijven en samenleving kunnen doen om het probleem van microplastics te verkleinen.

5 VERKEERSVEILIGHEID

Het CDA wil een Waterschap Scheldestromen dat door goed onderhoud en het (permanent) beoordelen van de verkeerssituaties op de waterschapswegen de doelstelling: 0 vermijdbare ongevallen, haalt.

Het streven is om de inrichting van de wegen, door middel van wegmeubilair, overzichtelijke kruisingen, gescheiden fietspaden bij schoolroutes, aanpassing snelheid, markeringen enzovoort zo te maken dat vermijdbare ongevallen worden voorkomen.

Actiepunten

- Het nieuw ingezette beleid voor de aanleg en of verbreding van fietspaden voortvarend voortzetten
- Schoolroutes waar mogelijk en nodig voorzien van vrij liggende fietspaden
- Urgente, gevaarlijke kruisingen en situaties met voorrang aanpakken, in overleg met gemeenten en provincie. Indien nodig met een “nood” vergunningsprocedure.
- Waar mogelijk moet het landbouwverkeer en het reguliere verkeer gescheiden worden.
- Tijdig analyseren, ook historisch, van alle ongevallen of incidenten op de waterschapswegen, corrigerende maatregelen nemen en implementeren.
- Samen met de Provincie analyses maken van de ongevallen of incidenten ook op de Provinciale wegen en afgestemde aanpassingen en verbeteringen opstellen.

HOE WIL HET CDA BOVENSTAANDE AMBITIES UITVOEREN?

Innovatie, duurzaam, goed financieel beleid, verbeterde bedrijfsvoering en samenwerking zijn voor het CDA belangrijke thema's. Hieronder worden ze uitgewerkt.

6 INNOVATIE

Het CDA vindt dat in de komende periode op de werkvloer het klimaat voor innovatie in het waterschap moet worden versterkt.

Innovatie is het vinden van slimme oplossingen voor bestaande en nieuwe problemen door met verschillende vormen van kennis in elkaars keuken te kijken. Het CDA vindt dat de organisatie moet inspelen op het mogelijk maken van interdisciplinaire ontmoetingen binnen en buiten het waterschap. Er is in de afgelopen bestuursperiode een goede start gemaakt en ook resultaat geboekt met b.v. de multiflexmeter en is een begin gemaakt met kennisuitwisseling: maar het smaakt naar meer.

Actiepunten

- Het CDA vindt dat het waterschap jaarlijks een wedstrijd moet uitschrijven voor studenten om een bestaand probleem in het veld of in de organisatie op te lossen.
- Het CDA vindt dat in de komende periode het klimaat voor innovatie in het waterschap moet worden versterkt en dat ook het meedoen aan Europese projecten door het waterschap hierbij hoort.
- De initiatieven om te komen tot kennisuitwisseling met o.a. kennisinstellingen en bedrijven moeten worden voortgezet

7 DUURZAAMHEID

Goed rentmeesterschap brengt volgens het CDA mee dat we zorgvuldig omgaan met onze planeet. Het klimaatverdrag van Parijs vraagt ook inzet van het waterschap. Daarom staat duurzaamheid hoog in het vaandel en zijn niet-vrijblijvende afspraken nodig.

Het verdrag van Parijs geldt voor ons allemaal. Ook het waterschap kan daaraan bijdragen. Dat kan op verschillende terreinen: energieneutraal zijn, duurzaam inkopen en aanbesteden, CO2-reductie, circulaire economie, innovatieve oplossingen nastreven.

Actiepunten

- het waterschap is in 2025 energie-neutraal.
- het waterschap koopt alleen nog duurzaam in.
- bij aanbestedingen is duurzaamheid altijd een belangrijk criterium
- Met de actieve terugwinning van grondstoffen uit de afvalwaterketen draagt het waterschap bij aan de circulaire economie.
- het waterschap maakt een actieplan om het aantal gereden kilometers terug te dringen of om deze kilometers in te vullen met duurzamer voertuigen.
- Het waterschap zet zich actief in om de biodiversiteit te bevorderen. Het waterschap draagt bij aan de uitwerking van de Zeeuwse bijenstrategie.
- Het CDA vraagt in het kader van een meer duurzaam bodembeheer aandacht voor de problematiek van de bodemdruk van machines en materieel bij werkzaamheden op onverhard terrein.

Ook uit baggerprojecten wordt het zand gescheiden en hergebruikt.

8 FINANCIËN

Het CDA wil een financieel gezond waterschap, dat zijn taken voor de volle 100 % uitvoert. Het CDA streeft een goede balans tussen gezonde ambitie, beheersbare schuldpositie en betaalbare tarieven.

Het waterschap is goed in het uitvoeren van zijn taken en de daarbij behorende werkzaamheden. Veel investeringen zijn voor de lange termijn (bijvoorbeeld investeringen in zuiveringsinstallaties, gemalen en dijkverzwaringen). Het is daarom logisch de lasten hiervan niet alleen bij de belastingbetaler van 2019 neer te leggen. Spreiding over een langjarige periode is dus gerechtvaardigd. Dit levert een toekomstgerichte, gestructureerde aanpak op die goed is voor het woon- en werkklimaat van de Zeeuwen en de Zeeuwse economie.

Bij de inkoop en de aanbesteding van werken en diensten wordt afhankelijk van het werk en de omvang gewerkt met verschillende vormen van aanbesteding, waarbij het Zeeuwse bedrijfsleven nadrukkelijk betrokken wordt. Het is wenselijk om parameters te ontwikkelen om meer gericht te kunnen kijken wat de meerwaarde van een methode kan zijn.

Actiepunten

- Het CDA wil de kosten maximaal tussen de 2 en 3 % inclusief inflatie laten stijgen. In deze stijging zit 4 à 5 ton voor het in te stellen klimaatadaptatiefonds.
- In 2022 is bovenstaande niet mogelijk vanwege het vervallen van de precariobelasting (belasting kabels en leidingen). De leidingbedrijven hebben dan minder kosten. Het CDA is van mening dat dit burgers en bedrijven ten goede moet komen door middel van lagere tarieven voor water, gas en elektriciteit.
- Het CDA wil een beheersbare schuldenlast met een netto schuldquote van ten hoogste 25%. Daarboven moet ingegrepen worden door ambities temporiseren of te versoberen.
- Het CDA wil een weerstandsvermogen dat ruim voldoende is (in de huidige systematiek komt dat overeen met de waardering B)
- Het CDA wil bij de bestaande en ook bij een nieuwe belastingsystematiek een evenwichtige daling/stijging zien van de lastendruk per categorie.
- Het CDA staat voor solidariteit tussen generaties en categorieën
- Het CDA staat voor passend kwijtscheldingsbeleid en wil daarbij de 100% norm handhaven.
- Het CDA wil dat het waterschap actief communiceert over de besteding van het geld zodat de bedrijven en burgers weten wat er met de belastingopbrengsten gebeurt.

9 BEDRIJFSVOERING

CDA wil een waterschap met een doelmatig, doeltreffend en rechtmatig handelend bestuur en werkorganisatie. Transparantie en verantwoording zijn daarbij leidende begrippen.

CDA wil een organisatie die helder en duidelijk laat zien wat ze wil en doet wat ze zegt. De waterschapsorganisatie mag nadrukkelijker de actieve samenwerking zoeken en naar buiten gericht zijn. Organisatieontwikkeling is hiervoor noodzakelijk.

Om de uitvoering van de werkzaamheden in de middellange (10 jaar) en lange termijn (20 jaar) goed te kunnen uitvoeren moet tijdig worden na gedacht over de toekomst van de werkorganisatie. Instroom, bijscholing of misschien wel omscholing zijn daarbij van groot belang. Daarvoor moeten dan wel de juiste opleidingen beschikbaar zijn. Tijdig aangeven bij onderwijsinstellingen welke mensen in de toekomst nodig zijn geeft kansen om opleidingen af te stemmen en misschien wel vorm te geven. Momenteel gebeurt dit al in de samenwerking met de Hogeschool Zeeland en Scaldia. Samen met andere waterschappen wordt dit ook verkend in het verband van West-Nederland. Hopelijk resulteert deze nieuwe inzet in voldoende instroom van technisch opgeleide medewerk(st)ers in de toekomst.

Actiepunten:

- Het CDA wil speciale aandacht voor de medewerkers. Zij zijn immers het grootste kapitaal en in het veld zijn zij de ogen en oren van het waterschap.
- Het CDA wil extra aandacht voor werving en selectie om de organisatie te versterken. Er wordt een denktank ingesteld die actief kijkt naar de bemensing en kennis die nodig is binnen het waterschap op middellange en lange termijn. Ook wordt gekeken hoe hierin kan worden voorzien door opleidingen in de regio verbeteren of te vernieuwen.
- Het CDA wil dat de organisatie in het gehele gebied goed en adequaat zijn taken kan verrichten. De regionale steunpunten van het waterschap zijn hierin belangrijke schakels.
- Het CDA wil dat Waterschap Scheldestromen zich nadrukkelijk naar buiten richt.

10 SAMENWERKING, lokaal, landelijk en internationaal

Water stoort zich niet aan grenzen. Het CDA vindt daarom grensoverschrijdende samenwerking noodzakelijk. Vanzelfsprekend met onze Vlaamse burens, maar ook wereldwijd. Internationale samenwerking is ook voor Scheldestromen een thema.

Zoals gezegd, stoort water zich niet aan grenzen. Operationele en beleidsmatige samenwerking met Vlaanderen is logisch en noodzakelijk. Maar internationale samenwerking op watergebied wordt steeds belangrijker. Steeds vaker blijkt dat de uitwisseling van kennis en ervaring wereldwijd bijdraagt aan een beter waterbeheer. Het gaat daarbij om kennis halen en brengen. Daarnaast maakt internationale samenwerking het werk voor de medewerkers ook aantrekkelijker en leerzamer. Maar vooral ook vindt het CDA samenwerking met burgers en bedrijven in het beheersgebied van belang. Dat brengt mee: luisteren naar ideeën en voorstellen, actief communiceren, bijdragen aan een zichtbaar waterschap, kansen bieden aan private initiatieven.

Actiepunten

- Samenwerking met de buurwaterschappen is belangrijk
- Hetzelfde geldt voor de samenwerking met Vlaanderen
- waterschap zet zich in voor internationale samenwerking in overleg met de Unie van Waterschappen en het Netherlands Water Partnership
- Het waterschap staat open voor samenwerking met bedrijven of maatschappelijke organisaties op diverse thema's.
- het waterschap zoekt actieve samenwerking met lokale partners zoals de gemeenten en provincie. Een gezamenlijk doel is hierbij belangrijk.
- Het waterschap treedt actief naar buiten en werkt vooral samen met burgers en bedrijven en geeft ruimte aan initiatieven.

SAMENVATTING CDA Prioriteiten

1. **VEILIGHEID:** Primaire waterkering is de voordeur en die moet altijd op slot.
 - Handen af van de kust. Om de waterveiligheid op lange termijn goed te kunnen waarborgen moeten we nieuwe permanente bebouwing uit de veiligheidszone van de waterkering weren.
 - Behouden en verbeteren van het solidariteitsprincipe in de financiering van de kustverdediging. Zeeland is een gebied met veel waterkeringen en weinig inwoners. Het CDA pleit ervoor de vooroeversterkingen in het Hoogwater Beschermingsprogramma (HWBP) onder te brengen en de HWBP-bijdrage van 10% te verlagen naar 5%.
2. **KLIMAAT:** CDA zet volop in op klimaatadaptatie.
 - Het CDA bepleit de instelling van een 'klimaatadaptatiefonds' op de begroting van het waterschap van 4 à 5 ton.
3. **ZOETWATER:** Het CDA wil een waterschap dat actief werkt aan meer nieuwe mogelijkheden voor een betrouwbare zoetwatervoorziening in Zeeland.
 - Actieve informatieverstrekking o.a. via de website van het waterschap over beschikbaarheid zoetwater via de zoetwaterkaarten (FRESHM) en het huidige grondwateronttrekkingsbeleid
 - Actief meedoen aan bestaande en nieuwe innovaties, die leiden tot vergroting van de ondergrondse zoetwatervoorraad en een duurzame benutting ervan.
4. **SCHOON WATER EN ZUIVERING:** CDA wil een goed en ecologisch gezond water met daarbij haalbare en betaalbare KRW-doelstellingen.
 - Verder uitwerken van de samenwerking met de gemeenten in het SAZ+- programma. Duurzame oplossingen moet ook bijdragen aan de klimaatbestendigheid van het gebied.
5. **VERKEERSVEILIGHEID:** CDA wil 0 vermijdbare ongevallen. Veilig kunnen fietsen is voor het CDA erg belangrijk.
 - Het nieuw ingezette beleid voor de aanleg en of verbreding van fietspaden voortvarend voortzetten.
 - Schoolroutes waar mogelijk en nodig voorzien van vrij liggende fietspaden
6. **INNOVATIE:** CDA vindt dat het waterschap niet innovatief genoeg kan zijn.
 - het CDA vindt dat het waterschap jaarlijks een wedstrijd moet uitschrijven voor studenten om een bestaand probleem in het veld of in de organisatie op te lossen.
7. **DUURZAAMHEID:** CDA staat vanuit het rentmeesterschap achter het halen van de klimaatdoelen.
 - Het waterschap is in 2020 CO₂-neutraal en in 2025 energie-neutraal.
8. **FINANCIEN:** CDA wil een financieel gezond waterschap dat zijn taken optimaal uitvoert.
 - Het CDA wil de kosten maximaal tussen de 2 en 3 % inclusief inflatie laten stijgen. In deze stijging zit 4 à 5 ton voor het in te stellen klimaatadaptatiefonds.
 - Het CDA wil een beheersbare schuldenlast met een netto schuldquote van ten hoogste 250% Daarboven moet ingegrepen worden door ambities temporiseren of te versoberen.
9. **BEDRIJFSVOERING:** CDA wil een waterschap met een doelmatig, doeltreffend en rechtmatig handelend bestuur en werkorganisatie. Transparantie en verantwoording zijn daarbij leidende begrippen.
 - Het CDA wil extra aandacht voor werving en selectie van nieuwe medewerkers om de organisatie te versterken.
10. **SAMENWERKING:** lokaal, landelijk en internationaal en vooral ook met burgers en bedrijven.
 - Proactieve samenwerking met andere organisaties op alle niveaus.